

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากที่ผู้เขียนได้ศึกษาแล้ว พบว่า ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังมากที่สุด ฉะนั้นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสมัยใหม่จึงควรจะเน้นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการที่จะได้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ดีได้นั้น ประชาชนทั่วไปที่ประสบเหตุอาชญากรรม และเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่จะต้องพยายามรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้ดี แล้วรอให้เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่วิทยาการเข้าตรวจเก็บวัตถุพยาน เพื่อที่จะได้วัตถุพยานที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ ในการที่พนักงานสอบสวนใช้ประกอบสำนวนสอบสวน ส่งให้อัยการมีคำสั่งฟ้อง และให้ศาลใช้ประกอบพิจารณาพิพากษาคดี โดยที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น จะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความจริงแท้ในคดี โดยไม่ทำให้จำเลย หรือ ผู้เสียหายตกเป็นผู้โชคร้ายในการพิจารณาคดีเหมือนกับพยานหลักฐานด้านอื่น ๆ

จากการศึกษาที่ผ่านมาผู้เขียนเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศ สรุปได้ว่า

1. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในมาตรา 131/1 มาตรา 237 และมาตรา 244/1 ซึ่งให้อำนาจพนักงานสอบสวน อัยการ และศาลในการสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และเยอรมันนี้ รวมทั้งการกำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายให้เป็นโทษแก่ผู้ไม่ยินยอม หรือปิดบังขัดขวางการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ก็ไม่เป็นการขัดต่อสิทธิคุ้มครองบุคคล ให้ไม่ต้องให้การปรักปรำตนเองในคดีอาญา เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และเยอรมันนี้

2. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ในกรณีการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ศาลจะไม่รับฟังนั้นจะเกิดได้เพียงกรณีเดียวเท่านั้น คือ เกิดขึ้นเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือตรวจพิสูจน์พยานทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา คดี โอ เจ ซิมป์สัน ซึ่งทนายความฝ่ายโอ เจ ซิมป์สัน จะไม่ต่อสู้ประเด็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่ถูกต้อง แต่จะต่อสู้ในประเด็นว่าตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ตรวจเก็บวัตถุพยานไม่ได้ตามมาตรฐาน หรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ซึ่งศาลก็รับฟังจึงพิพากษายกฟ้องโอ เจ ซิมป์สัน เป็นผู้ชนะคดี ฉะนั้น ในกระบวนการยุติธรรมทั่วโลกจะยอมรับว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานที่จะใช้พิสูจน์ความบริสุทธิ์และความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ดีที่สุด มีความถูกต้องที่สุด ถ้าการตรวจเก็บวัตถุพยานได้มาตรฐานเพียงพอ และในมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานนั้นจะต้องมีการกำหนดวิธีการตรวจเก็บที่ถูกต้อง และมีการควบคุมการส่งมอบวัตถุพยานเพื่อไปตรวจพิสูจน์ที่ดี ซึ่งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการส่งมอบวัตถุพยานเพื่อไปตรวจพิสูจน์ ถ้ามีความบกพร่องในขั้นตอนต่างๆ ผลของการตรวจพิสูจน์ย่อมก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้บริสุทธิ์หรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายได้ จึงต้องมีการตรวจสอบควบคุมที่ดีมิให้เกิดช่องโหว่ แต่จากการศึกษาพบว่าหลักกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการรองรับความเจริญก้าวหน้าทางนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาในเรื่องความโปร่งใสของกระบวนการตรวจพิสูจน์ทดลอง ตั้งแต่การแสวงหา รวบรวม การจัดเก็บ การส่งวัตถุพยาน ตลอดจนกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ทดลอง ที่อาจเกิดความบกพร่องผิดพลาดขึ้นได้ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง อันเนื่องมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุจริตบิดเบือนข้อเท็จจริง ย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น นอกจากนี้ความบกพร่องอาจเกิดขึ้นจากความหละหลวมของการจัดเก็บดูแลรักษา ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงบางอย่างไปก่อนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญ เช่น มีการสับเปลี่ยนวัตถุพยานซึ่งตรวจเก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุ หรือมีการปิดฉากผิดพลาดสลับกัน ในกรณีที่มีการส่งวัตถุพยานหลายตัวในคราวเดียวกัน

จากการศึกษาพิจารณาหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะนำมาใช้ในการตรวจสอบกระบวนการแต่ละขั้นตอน พบว่ายังไม่เพียงพอ เริ่มตั้งแต่การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการปกป้องรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งมักจะถูกเหยียบย่ำทำลายทิ้งจากบรรดาผู้ที่อยากรู้อยากเห็น นักข่าวและเจ้าหน้าที่เอง พบว่าไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้า

พนักงานตำรวจในการสั่งห้ามผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยตรง มีแต่เพียงบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 137 พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือสถานที่อื่นๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้นๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวให้อำนาจพนักงานสอบสวนสั่งห้ามมิให้ผู้ใดออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ ทำให้ยังไม่มีค่านอนในการให้อำนาจพนักงานสอบสวนป้องกันมิให้ผู้ใดเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ

ส่วนปัญหาในเรื่องการจัดเก็บ การขนส่งและการส่งมอบต่อผู้ชำนาญการในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งก็คือลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ในปัจจุบันพบว่ายังไม่มีระบบตรวจสอบที่ดีถึงความถูกต้องแท้จริง ในต่างจังหวัดเจ้าพนักงานผู้เก็บไม่มีความรู้ความชำนาญ ระบบการจัดเก็บดูแลรักษา ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรง คงมีเพียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 101 สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้เกี่ยวกับพยานวัตถุโดยทั่วไปที่ยึดได้ในการค้น แต่การส่งวัตถุพยานไปตรวจสอบพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์วิทยาศาสตร์ยังไม่มียกเว้นที่ควบคุมไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด ซึ่งความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นี้ สิ่งที่สำคัญก็คือกระบวนการรวบรวม จัดเก็บ และส่งตรวจ นอกจากจะต้องกระทำโดยผู้มีความรู้ความชำนาญ มีการจัดเก็บอย่างเหมาะสมแล้ว จะต้องแสดงให้เห็นถึงลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) โดยตลอดตั้งแต่เก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงของการครอบครองเลย ทุกขั้นตอนจะต้องมีหลักฐานแสดงวิธีการซึ่งประกอบด้วย การจัดการ (Taking) การเก็บ (Keeping) การขนส่ง (Transporting) และการส่งมอบ (Delivering) ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้หากมีความรัดกุมย่อมจะส่งผลให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นไม่อาจถูกโต้แย้งด้วยข้อบกพร่องต่างๆ อันทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นลดลง

ซึ่งในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีแนวคิดของนักกฎหมายเกี่ยวกับรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีการควบคุมการส่งมอบวัตถุพยานเพื่อไปตรวจพิสูจน์

ที่ไม่ดีคือ ไม่มีการระบุลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) มีความขัดแย้งกันอยู่ 2 แนวคิดคือ แนวคิดของฝ่ายที่เห็นว่าการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมมีความสำคัญมากกว่าการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการล่วงละเมิดในขณะที่แสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ แนวคิดนี้จึงยอมให้ศาลรับฟังพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้มาโดยไม่ชอบ กล่าวคือตรวจเก็บวัตถุพยานไม่ได้มาตรฐานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) โดยถือว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้มานั้นมีคุณค่าในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย จำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำผิดไม่ควรที่จะหลุดรอดจากการถูกลงโทษเพียงเพราะเหตุความผิดพลาดของวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งเห็นว่า การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ มีความสำคัญมากกว่าการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม แนวคิดนี้จึงไม่ยอมให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการได้มาโดยวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) แม้ว่าพยานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นจะมีความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ก็ตาม โดยแนวคิดหลังนี้ให้เหตุผลในการไม่รับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้สามประการคือ

1. เหตุผลในแง่ของการยับยั้งการกระทำอันขาดมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ
2. เหตุผลในแง่ความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาล และ
3. เหตุผลในแง่เกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกล่วงละเมิดหรือเหตุผลในด้านการเยียวยา

หลักการรับฟังพยานหลักฐานกรณีดังกล่าวนี้กฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาได้พัฒนาโดยเน้นในด้านของการไม่รับฟังเป็นหลัก จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งนักกฎหมายของสหรัฐอเมริกามักเรียกว่า The Exclusionary Rule ดังเช่นคดี โอ เจ ซิมป์สัน ที่ได้กล่าวมาแล้ว

สำหรับกฎหมายของประเทศไทยนั้น จากการศึกษาผู้เขียนพบว่ากฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวดูเหมือนว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจหรือได้มาโดยมิชอบประการอื่นๆ เช่น วิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ล้วนต้องห้ามมิให้รับฟังทั้งสิ้น แต่ตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกานั้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ศาลจะไม่พิจารณาไปถึงวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ศาลฎีกาจะวินิจฉัยในกรณีของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ว่ารับฟังได้ อย่างไรก็ดี กรณีดังกล่าวนี้ยังไม่เป็นประเด็นขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา จึงยังไม่อาจสรุปเป็นบรรทัดฐานที่แน่นอนได้ เหตุที่ยังไม่มีคดีเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวนี้ขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา นั้นมาจากอุปสรรคหลายประการ อันได้แก่ รูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่เน้นหนักไปในด้านการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ทำให้ไม่ได้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ การวินิจฉัยถึงประเด็นวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) จึงเป็นไปได้ยาก ทั้งทนายจำเลยก็ไม่ค่อยให้ความสนใจต่อประเด็นของการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้มาโดยขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือขาดความชำนาญในการใช้กฎหมาย ประกอบกับในการวินิจฉัยคดีของศาล ศาลก็มักมิได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับหลักทฤษฎีของการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) จากสภาพการณ์เช่นนี้จึงยังมองไม่เห็นว่ หลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) นั้นจะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด

ในสภาพการณ์ที่กฎหมายไทยยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจนเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะนำประสบการณ์จากการใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาโดยควรใช้หลักประนีประนอม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์รัฐ (public interest) กับประโยชน์เอกชน (individual interest) กล่าวคือ การที่จะดำเนินตามวิธีการของสหรัฐอเมริกาโดยเคร่งครัด

ยอมเป็นการไม่สมควรเพราะอาจต้องเผชิญกับปัญหาการวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ตลอดจนปัญหาในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม แต่ถ้าศาลหรือคู่ความเริ่มใช้มาตรการไม่รับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ก็อาจมีผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการได้สำนึกว่าถ้าเขาใช้วิธีการอันไม่ได้มาตรฐานในการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แล้ว พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวอาจถูกศาลปฏิเสธไม่รับฟังได้ ตามมาตรา 226/1 มาตรการนี้อาจมีผลเป็นการลดหรือกำจัดผลกระทบของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ ในการใช้วิธีการอันไม่ได้มาตรฐานในการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ในอนาคตได้บ้าง ซึ่งจะมีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยส่วนรวมไม่ให้ถูกคุกคามจากกระทำตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ อันจะเป็นการคุ้มครองและเป็นเครื่องยืนยันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

เขียนมีความเข้าใจว่าในอดีตที่ผ่านมาคดีต่าง ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการในการสอบสวนคดีจะเน้นที่พยานบุคคลซึ่งเมื่อเข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล ส่วนใหญ่จะมีการกลับคำให้การ ฉะนั้นเพื่อป้องกันปัญหาเหล่านี้ พนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ควรที่จะเน้นที่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้นโดยการพยายามศึกษาค้นคว้าตามวารสารหนังสือนิติวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินคดีอาญาอย่างมากในสังคมปัจจุบัน เมื่อมีความรู้ด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอจะได้นำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกเพื่อประชาชนได้อย่างดี

จากการศึกษาที่ผ่านมากลกระบวนการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องมีการแสดงถึงลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวม การตรวจพิสูจน์ และการแปลผลเพื่อนำมาแสดงต่อศาล เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดนั้น เพื่อให้

แน่ใจว่ากระบวนการถูกต้อง มิได้มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือมีการสับเปลี่ยนพยานหลักฐาน หรือทำให้แปรเปลี่ยนไปก่อนมีการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ จึงควรมีการกำหนดให้การจัดการในแต่ละขั้นตอน ต้องมีการแสดงหลักฐานถึงการดำเนินการเพื่อยืนยันให้มีระบบตรวจสอบที่ดี

นอกจากนี้ควรมีมาตรการในการปกป้องสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นหัวใจของการสืบสวน สอบสวนคดีเป็นศูนย์รวมแห่งวัตถุพยาน เพื่อคุ้มครองพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มิให้เสียหายถูกทำลาย หรือถูกเพิ่มร่องรอยหลักฐานหลังจากที่มีคดีเกิดขึ้น ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของการสืบสวน ต้องมีการกำหนดขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุที่แน่นอน และมีการจำกัดบริเวณให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นสัดส่วน จึงควรมีระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ออกคำสั่งถึงรายละเอียดในการปฏิบัติเป็นการภายใน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 โดยเจ้าพนักงานจะต้องกำหนดบริเวณของสถานที่เกิดเหตุและจัดการบ่งชี้โดยมีเครื่องหมายแสดงไว้ในที่เปิดเผย และเห็นได้ง่าย ด้วยการใช้เส้นสำหรับกั้นซึ่งเรียกว่า Police Line โดยภายในเส้นสำหรับกั้นดังกล่าวเข้าได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการที่มีหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และตรวจเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เท่านั้น และมีการแบ่งแถบกันออกไปอีกเขตหนึ่ง ห่างจากจุดที่เกิดเหตุไว้สำหรับผู้บังคับบัญชา บุคคลสำคัญหรือนักข่าว และประชาชนทั่วไปควรจะอยู่รอบนอกเขตสอง ทุกคนที่เข้ามาในเขตใดเขตหนึ่งควรให้มีการลงชื่อที่อยู่ไว้ในบันทึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการให้ชัดเจน มาตรการดังกล่าวนี้ ย่อมสามารถปกป้องสถานที่เกิดเหตุจากการถูกเหยียบย่ำทำลาย ทำให้เกิดข้อโต้แย้งว่ามีการปนเปื้อนของพยานหลักฐาน อันส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วยค่าลง หรือจากข้อโต้แย้งว่ามีผู้เพิ่มเติมหรือทำลายพยานหลักฐานในภายหลัง

อนึ่งในการส่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการนั้น เนื่องจากผลการตรวจพิสูจน์ย่อมสามารถยืนยันได้ถึงความผิดและความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ ในการบรรจุหีบห่อ ทำเครื่องหมายกำกับ ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการปกปิดข้อมูลจำเป็นของผู้ใดเพื่อป้องกันอคติ การลำเอียงในการตรวจ อีกทั้งระบบตรวจทุกขั้นตอนต้องรัดกุม บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องต้องมีการลงทะเบียนวันเวลาอย่างสมบูรณ์ ก็จะทำให้ผลการตรวจพิสูจน์แปลผลทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องกระบวนการตรวจพิสูจน์และป้องกันผู้บริสุทธิ์จากการถูกบิดเบือนข้อเท็จจริงโดยการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ได้เช่นกัน

จากการที่ได้ศึกษามาทั้งหมดนี้ผู้เขียนขอให้ข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.1 ทางปฏิบัติ

5.2.1.1 คู่ความ กล่าวคือในทางปฏิบัติของจำเลย ทนายจำเลย และพนักงานอัยการ หากมีกรณีซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) เกิดขึ้น จำเลย หรือ ทนายจำเลย ควรจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้เกิดเป็นประเด็นให้ศาลวินิจฉัยและในด้านของพนักงานอัยการนั้นหากพบว่ามีข้อเท็จจริงเช่นที่กล่าวนี้ พนักงานอัยการก็ควรที่จะไม่นำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นต่อศาล ทั้งนี้พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวง ที่ทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นว่ามีการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของจำเลยมากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการ ผู้กระทำการโดยไม่ได้มาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) นั้นได้กระทำไปโดยจงใจหรือไม่ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับความร้ายแรงของความผิดที่จำเลยถูกฟ้องว่าจะมีความร้ายแรงเพียงใด การที่พนักงานอัยการไม่นำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อศาลจะเป็นประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ศาลซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยคดีไม่ต้องรับรู้ถึงการมีอยู่ของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ซึ่งจะทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อการวินิจฉัยคดีของศาลอย่างแท้จริง

5.2.1.2 ศาล กล่าวคือ หากมีการนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นต่อศาลแล้ว และข้อเท็จจริงปรากฏต่อศาลว่า เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีการซึ่งขาดมาตรฐานการตรวจเก็บวัตถุพยานหรือการขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ศาลก็ควรที่จะใช้ดุลพินิจตามมาตรา 226/1 ในการวินิจฉัยว่า จะรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นหรือไม่ ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักการเดียวกันคือ ศาลจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวง เป็นต้นว่า ความร้ายแรงแห่งความผิดที่จำเลยถูกฟ้องและสิทธิเสรีภาพของจำเลยถูกล่วงละเมิด ตลอดจนความร้ายแรงของการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการด้วย หากการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองวิทยาการเป็นไปโดยความจงใจหรือไม่สุจริตแล้ว ศาลก็ควรที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประโยชน์รัฐ (public interest) และประโยชน์เอกชน (individual interest) เกิดความสมดุลกันนั่นเอง

5.2.2 การบัญญัติกฎหมาย

ในปัจจุบันนี้ไม่มีกฎหมายที่กล่าวถึงการตรวจสอบการครอบครองวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการตรวจสอบวิธีการตรวจเก็บวัตถุพยานว่าได้ตามมาตรฐาน และมีลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) หรือไม่ ควรมีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีการตรวจสอบวิธีการตรวจเก็บวัตถุพยานว่าได้ตามมาตรฐาน และมีการแสดงลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ (Chain of Custody) ในกระบวนการขึ้นพิจารณาคดีที่มีการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ตามมาตรฐาน และมีการระบุลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ไว้ให้ครบถ้วน โดยผู้เขียนเห็นว่าควรบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

มาตรา 244/2 กรณีที่คู่ความหรือศาลโดยตนเองทราบว่าการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีการตรวจพิสูจน์โดยไม่ได้ตามมาตรฐานและขาดลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน หากศาลเห็นว่าการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นด้วยความจงใจและไม่เสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมแล้ว ให้นำมาตรา 226/1 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

5.2.3 การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาตรวจสอบ

ผู้เขียนในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เห็นว่าควรมีการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นมาเป็นหน่วยงานสำหรับตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้มีการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างดีที่สุด